

Systemisch werken als instrument voor een beter paardenwelzijn

TEKST DRS. A.V. VAN WEEZEL ERRENS, VETERINAIR

“Als jouw tranen naar hun bestemming stromen, waar gaan ze dan naartoe en voor wie zijn ze bedoeld?” Het is stil in de groep. De vraag komt van Ruud Knaapen, gespreksleider in deze communicatietraining voor professionals in de paardengezondheidszorg.

Iedere dag zetten dierenartsen zich vol energie in om de gezondheid en het welzijn van paarden te verbeteren. Dat is niet altijd even gemakkelijk. Er gaat veel tijd zitten in het bijhouden van de medische vooruitgang. Vakliteratuur wordt gelezen, wetenschappelijke resultaten worden bestudeerd en diverse nascholingstrajecten worden gevolgd. Maar niet alleen op medisch wetenschappelijk gebied is het aanpoten voor de moderne dierenarts. Ook het ‘umfelt’ van de praktijk verandert in rap tempo. Het wereldwijde web is een bron van informatie voor eigenaren, waar gefundeerde en minder gefundeerde wetenswaardigheden op dezelfde wijze worden gepresenteerd. Bezorgde paardenhouders zijn in de regel goed geïnformeerd, veeleisend en mondig, soms overbezorgd en soms niet zorgzaam genoeg. Het vak dierenarts is vanuit de opleiding altijd erg technisch geweest, maar de huidige dierenarts is niet alleen behandelaar maar vervult ook steeds meer een coachende rol voor de paardeneigenaar. De dierenarts in het veld heeft dagelijks te maken met het spanningsveld tussen ‘wat heeft het dier vanuit mijn oogpunt nodig’, ‘wat wil én kan de eigenaar’, en wat is de ‘standaard’. Daarin spelen de persoonlijke overtuigingen van de behandelaar

en de eigenaar een doorslaggevende rol. Het is bijzonder waardevol om naast bovengenoemde perspectieven ook vanuit het systemisch perspectief het complexe krachtenveld tussen dier, eigenaar en zorgprofessional te onderzoeken. In een opstelling wordt glashelder duidelijk waar de ruis zich bevindt in de communicatie met bijvoorbeeld ‘ingewikkelde klanten’.

CASUS

“Er zijn gewoon mensen waar het niet fijn mee loopt,” zegt een van de deelnemers, een jonge doch zeer ervaren dierenarts. Zij brengt haar casus in en hiermee start de opstelling. Voor deze opstelling zijn de elementen: dierenarts, paard en eigenaar nodig. De inbrenger van de casus staat in de opstelling in de rol van dierenarts. Vervolgens worden de andere elementen ingebracht, een paard en een eigenaar. Het paard wordt gerepresenteerd door een andere dierenarts. Tegenover haar wordt de ‘eigenaar’ opgesteld, vertegenwoordigd door een vrouw, die in het normale leven een holistische dierenartsenpraktijk voert. Beide gaan op in hun rol als representant. Het paard (de vrouw) is daar neergezet door de jonge dierenarts. Het staat wat ongemakkelijk aan haar zijde.

“Hoe voelt het op die plek?” vraagt Ruud aan het paard.

“Onprettig”, is het aarzelende antwoord.

“Waar zou je willen staan?”

Langzaam schuifelt het paard richting eigenaar en neemt achter haar plaats. De jonge dierenarts ziet haar patiënt verdwijnen achter de rug

van de 'lastige klant'. "Kan het zijn," zegt Ruud voorzichtig, "dat jij je de betere eigenaar voelt?" Ze knikt bedachtzaam. Zij ziet voor de eerste keer dat hoewel zij technisch gezien beter weet wat goed is voor het paard, dit daar zelf niet zo content mee is. Het paard is loyaal naar de eigenaar en die voelt zich niet gerespecteerd. De combinatie patiënt/paard is daarmee onbereikbaar geworden. Dit soort onzichtbare processen spelen zich voor onze ogen af. De jonge dierenarts kijkt om zich heen en bevestigt wat ze ziet. "Het klopt, wat erg... Er zijn mensen waar ik persoonlijk moeite mee heb. Ik was in de veronderstelling dat dit door mijn professionele houding niet zichtbaar is, daarbij vergat ik dat een paard deze onderstroom bij uitstek wél waar-neemt."

SYSTEMISCH PERSPECTIEF

Het systemisch perspectief is vooral groot geworden door de Duitse therapeut en filosoof Bert Hellinger in 1994. Bert Hellinger ontdekte dat symptomen waar cliënten mee kwamen aanwijzingen zijn van verstoorde principes in het systeem waar de cliënten deel van uitmaakte. Dat kan een familiesysteem zijn maar ook een organisatiesysteem. Je kunt het veld diergeneeskunde ook zien als een systeem met haar eigen dynamieken. Hellinger zag weinig heil in het behandelen van alleen symptomen van de cliënt alsof deze persoonlijk waren. Hij ontdekte dat het systeem als geheel ook eigenschappen heeft en dat het systeem als geheel werkzaam is door de leden heen. Zijn interventies waren daarom gericht op het welzijn van het systeem als geheel en niet meer alleen op het welzijn

van de client. Systemen lijken ook behoeftes te hebben, systemen willen compleet zijn, systemen hebben een zekere ordening nodig en systemen willen uitwisselen, ze zoeken balans tussen nemen en geven. Hiermee hebben we meteen de belangrijkste systemische principes in beeld: compleetheid, ordening, uitwisseling. Belangrijk is dat wanneer nu een van deze systemische principes geschonden of niet erkend wordt, het systeem als geheel gaat reageren om opnieuw balans te vinden. En vaak zijn het de kinderen of in ons werkveld de dieren die deze 'nieuwe balans' gaan uiten met 'symptomen'. De symptomen die als gevolg daarvan ontstaan kun je zien als 'oplossingen' van het systeem. Omdat het systeem als geheel voor gaat op haar delen of leden kan dat soms ver gaan. Hier oog voor krijgen biedt vaak een heel nieuw en extra perspectief voor de begeleider, in dit geval de professional die met paarden werkt. De sessie gaat door en met behulp van de opstelling en Ruuds begeleiding leert de jonge dierenarts te zien hoe haar eigen intrinsieke motivatie om het dier 'beter' te willen helpen de onderlinge relatie met de eigenaar onder druk zet. Toen dit zichtbaar werd, werd het mogelijk samen met de eigenaar naar diens paard te kijken. Met het resultaat dat de eigenaar akkoord gaat met de voor deze situatie best mogelijke behandeling, waardoor samen met de eigenaar het paardenwelzijn wordt vergroot omdat de eigenaar zich ook gezien voelt door de dierenarts.

Op 16 en 18 juli geeft Ruud Knaapen communicatietrainingen

<https://www.equilin.eu/nl/service/nascholing/>